

ნინო ჩიქოვანი
Nino Chikovani

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
ჰუმანიტაჲ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

**კოლექტიური მეხსიერების ფორმირება
გარდამავალ პერიოდში:
გმირი-ანტიგმირის დისკურსი**
**Formation of the New Memory in the Period of
Transition: Hero-antihero Discourse**

საკვანძო სიტყვები: *კოლექტიური მეხსიერება, გმირი-
ანტიგმირი, კულტურული ნიმუში, მეხად კოსტავა*
Keywords: *collective memory, hero-antihero, cultural pattern,
Merab Kostava*

ყველა ეპოქა, განმსაზღვრელ მოვლენებთან ერთად, კონკრეტულ ფიგურებთან ასოცირდება. მათი მნიშვნელობა განსაკუთრებით იზრდება გარდამავალ პერიოდებში: გმირების/ანტიგმირების იმიჯი *კონსტრუირდება* სწრაფი პოლიტიკური და სოციალურ-კულტურული ცვლილებების პირობებში; ისინი ზემოქმედებენ მოვლენათა განვითარებაზე; ეს ფიგურები იქცევიან სხვადასხვა ჯგუფის მეხსიერების საყრდენებად, რომლებიც ხან გამაერთიანებელ, ხან კი გამყოფ ფუნქციას ასრულებენ. მათთვის მინიჭებული მნიშვნელობების გაანალიზება გმირისა და ანტიგმირის დისკურსის ფარგლებში საშუალებას იძლევა, თვალი მივადევნოთ კოლექტიური მეხსიერების ჩამოყალიბების პროცესს, რომლის გათვალისწინების გარეშე ბევრი სხვა პროცესის სრულყოფილი გააზრება შეუძლებელია. დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლის პერიოდის გმირთა ფიგურებიდან არჩევანი შევაჩერეთ მერაბ კოსტავაზე, რომელმაც დიდი გავლენა იქონია თანამედროვე გმირის იმიჯის ჩამოყალიბებაზე, 1980-1990-იანი წლების ამბების აღქმაზე და თავისი ადგილი დაიკავა მომდევნო პერიოდის მოვლენათა რეპრეზენტაციაში. მისი საფლავი თანამედროვე ქართული კოლექტიური იდენტობისათვის უმნიშვნელოვანეს სიმბოლურ ადგილას – მთაწმინდის პანთეონში – ახალი კოლექტიური მეხსიერების ჩამოყალიბებისკენ გადადგმული ნაბიჯი იყო. კვლევის მიზანია, პასუხი გავცეთ კითხვებს: კოლექტიურ მეხსიერებაში არსებული რომელი კულტურული ნიმუშების გამოყენებით *კონსტრუირებოდა* მერაბ კოსტავას, როგორც გმირის, იმიჯი? რომელი ანტიგმირების პირისპირ ყალიბდებოდა იგი? როგორ მუშაობდა ამ პროცესში დამახსოვრება-დავინწყების მექანიზმი? ნაშრომი ემყარება ფორმითა და შინაარსით მრავალფეროვანი ნარატივების შესწავლას *კონგენგ-ანადიზისა* და დისკურსის ანალიზის მეთოდების გამოყენებით, რაც საშუალებას გვაძ-

ლევს, გავაანალიზოთ მნიშვნელობები, რომელთაც ინდივიდები/ჯგუფები ანიჭებენ სოციალურ რეალობას. ემპირიული მასალა გააზრებულია კოლექტიური მეხსიერების თეორიის მეთოდოლოგიურ ჩარჩოში.

Every epoch is associated with defining events as well as concrete figures. Their significance particularly increases in the period of transition: their images are constructed under conditions of rapid political and socio-cultural changes; they influence ongoing processes; these figures form the foundation for the memory of different groups and have unifying or dividing function. Applying the hero-antihero discourse for the analysis of the meanings assigned to them enables us to observe the process of formation of collective memory, which affects many other processes of the period. Out of the key figures of the 1990s, I have selected Merab Kostava who significantly influenced construction of the image of the modern hero as well as the perception and representation of events of the 1980s-1990s. His grave in Mtatsminda Pantheon - the most important symbolic area for the modern Georgian collective identity - was a step towards the formation of a new collective memory. The study aims to answer the following questions: How the image of Merab Kostava as a hero was constructed on the basis of cultural patterns preserved in the Georgian culture? Who were the antiheroes vis-à-vis his image? How do the mechanisms of remembering and forgetting work in this process? The research is based on the study of diverse narratives and employs the methods of content analysis and discourse analysis to explore the specific meanings that individuals/groups attach to social reality. The empirical material is comprehended within the framework of the theory of collective memory.